

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 581/2013-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. marca 2014 v senáte zloženom z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika v konaní o sťažnosti R. H., zastúpeného advokátom JUDr. Ladislavom Kurucom, Ulica 29. augusta 5, Bratislava, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 14/2007 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo R. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 14/2007 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava I p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 14/2007 konal bez zbytočných prietahov.

3. R. H. p r i z n á v a finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I p o v i n n ý vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava I je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia R. H. v sume 275,94 € (slovom dvestosedemdesiatpäť eur a deväťdesiatštyri centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ladislava Kuruca, Ulica 29. augusta 5, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 581/2013-14 z 10. decembra 2013 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť R. H. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 14/2007.

Podstatou námietok sťažovateľa bolo tvrdenie, že v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 2 T 14/2007 dochádza k zbytočným priet'ahom v konaní, ktoré u sťažovateľa, a to vzhľadom aj na to, že ide o trestnú vec, prehlbujú stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza až do právoplatného skončenia veci. Sťažovateľ poukázal na to, že v tejto trestnej veci Krajská prokuratúra v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) podala naňho na okresnom súde obžalobu za *trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 4 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení účinnom v čase spáchania skutku (ďalej len*

„*Trestný zákon*“) ešte vo februári 2007. Sťažovateľ namietal, že ani po uplynutí niekoľkých rokov vec nie je právoplatne skončená, čo je podľa jeho názoru dôsledkom neefektívnej činnosti okresného súdu, keďže v odvolacom konaní došlo už k trojnásobnému zrušeniu prvostupňového rozsudku.

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 14/2007 porušené boli, okresnému súdu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných prietahov, uložil mu povinnosť zaplatiť finančné zadostučinenie v sume 10 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 284,08 €.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril podpredseda okresného súdu listom sp. zn. Spr. 3048/2014 z 5. februára 2014, ktorého súčasťou bolo vyjadrenie zákonného sudcu. Ten vo vyjadrení uviedol prehľad úkonov, ktoré boli v konaní vykonané, a to od 4. januára 2010, keď mu bola predmetná vec ako zákonnému sudcovi pridelená. V závere vyjadrenia zákonný sudca uviedol, že *„vzhľadom na chronológiu úkonov a rozsah dokazovania, ktoré nariadil vykonať odvolací súd, nie sú vo veci prietahy. Súd vo veci koná plynule, termíny hlavných pojednávaní sú určované podľa možností daných aj rozsiahlou agendou zákonného sudcu.“*

V označenom liste podpredseda okresného súdu ústavnému súdu oznámil, že netrvá na ústnom prerokovaní danej veci. Totožnú skutočnosť oznámil ústavnému súdu aj právny zástupca sťažovateľa, a to v podaní doručenom ústavnému súdu 19. februára 2014.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania, ako aj zo spisu okresného súdu sp. zn. 2 T 14/2007 ústavný súd zistil takýto skutkový stav veci:

Dňa 8. februára 2007 krajská prokuratúra doručila okresnému súdu obžalobu na sťažovateľa, pričom už 28. marca 2007 sa uskutočnilo predbežné prerokovanie obžaloby. Termín verejného zasadnutia bol odročený na 25. apríl 2007. V tento deň bol určený termín hlavného pojednávania.

V dňoch 13. júna 2007, 12. septembra 2007 (v spise je uvedený dátum 13. júna 2007), 12. novembra 2007 a 12. decembra 2007 sa na okresnom súde uskutočnilo hlavné pojednávanie. Na poslednom z nich bol vyhlásený rozsudok, ktorým bol sťažovateľ oslobodený spod obžaloby. Proti rozsudku podala krajská prokuratúra odvolanie, ktoré odôvodila podaním z 21. decembra 2007.

Dňa 18. marca 2008 bol spis predložený Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“), ktorý na verejnom zasadnutí 15. apríla 2008 uznesením sp. zn. 4 To 24/08 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol.

Dňa 12. mája 2008 okresný súd oznámil sťažovateľovi zmenu predsedu senátu, s ktorou sťažovateľ v podaní doručenom okresnému súdu 27. mája 2008 nesúhlasil.

V dňoch 9. júla 2008, 8. októbra 2008, 3. decembra 2008, 9. februára 2009, 25. marca 2009, 18. mája 2009, 14. septembra 2009 a 5. októbra 2009 sa na okresnom súde uskutočnilo hlavné pojednávanie.

Dňa 4. januára 2010 bol spis pridelený inému zákonnému sudcovi.

Na hlavnom pojednávaní 20. septembra 2010 bol vyhlásený odsudzujúci rozsudok, proti ktorému podal sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu 10. novembra 2010 odvolanie.

Dňa 27. januára 2011 okresný súd predložil spis na rozhodnutie krajskému súdu, ktorý mu ho 14. februára 2011 vrátil ako predčasne predložený. Následne 11. marca 2011 okresný súd opäť predložil spis krajskému súdu, ktorý o odvolaní rozhodol uznesením sp. zn. 4 To 37/2011 z 21. apríla 2011 tak, že rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu

vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Spis bol okresnému súdu vrátený 19. mája 2011.

V dňoch 21. novembra 2011 a 18. januára 2012 sa na okresnom súde uskutočnilo hlavné pojednávanie, pričom na druhom z nich bol vyhlásený odsudzujúci rozsudok, proti ktorému 3. mája 2012 podal sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu odvolanie.

Dňa 14. júna 2012 bol spis predložený krajskému súdu, ktorý na neverejnom zasadnutí 6. septembra 2012 uznesením sp. zn. 4 To 76/2012 rozsudok okresného súdu už po tretíkrát zrušil a vec mu vrátil, aby ju v potrebnom rozsahu znovu prerokoval a rozhodol. Spis bol okresnému súdu vrátený 5. októbra 2012.

V priebehu novembra 2012 okresný súd žiadal o právnu pomoc dotknuté orgány Českej republiky pre účely zabezpečenia výsluchu svedka. Odpoveď na právnu pomoc bola okresnému súdu doručená 18. februára 2013.

V dňoch 21. októbra 2013 a 16. decembra 2013 sa na okresnom súde uskutočnilo hlavné pojednávanie. Ďalší termín hlavného pojednávania bol určený na 26. marec 2014.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktorého zmyslom a podstatou je právo každého na to, aby jeho vec bola prerokovaná bez zbytočných prietáhov.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 245/07, III. ÚS 45/2012).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 14/2007 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2

ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa judikatúry ESLP má obvinený (obžalovaný) právo na to, aby o jeho trestnom obvinení (o skutku uvedenom v obžalobnom návrhu) bolo rozhodnuté v primeranej lehote. Toto právo je integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces. Podmieňuje priamo spravodlivý charakter konania tým, že zabraňuje strate dôkazov alebo oslabeniu ich dôkaznej hodnoty. Bráni tiež tomu, aby obvinený bol príliš dlho vystavený zásahom do svojich práv a slobôd a neistote o svojom osude (rozsudok ESLP vo veci Wemhoff v. Nemecko z 27. júna 1968).

Pokiaľ ide o primeranosť lehoty, v ktorej má byť vec obvineného (obžalovaného) prerokovaná, je pojem primeraná lehota relatívny. Neexistuje žiadna absolútne ustanovená doba, ktorej prekročenie by bolo automaticky kvalifikované ako doba neprimeraná. Primeranosť doby konania sa posudzuje podľa konkrétnych okolností prípadu (napr. rozsudok ESLP vo veci König v. Nemecko z 28. júna 1978).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (i právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií právna a faktická zložitosť veci, správanie účastníkov konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet konania (povahu veci) a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, III. ÚS 272/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

Pokiaľ ide o kritérium zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že predmetom posúdenia je trestná vec sťažovateľa, na ktorého bola podaná obžaloba za trestný čin podvodu podľa § 250 ods. 1 a 4 Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť ako konateľ obchodnej spoločnosti v roku 1993 v snahe získať úver z banky. Podľa názoru ústavného súdu prerokovávanie trestných činov proti majetku nie je ojedinelou záležitosťou, práve

naopak, všeobecné súdy rozhodujúce v trestných veciach sa s takouto agendou v praxi bežne stretávajú. V danej veci okresný súd na početných pojednávaniach vykonal výsluch sťažovateľa (obžalovaného), zástupcu poškodenej banky, výsluchy svedkov, čítal znalecký posudok, vypočul znalca a oboznámil procesné strany s listinnými dôkazmi, ktoré s trestnou činnosťou mali súvisieť. Vychádzajúc z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 2 T 14/2007 ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by opodstatňovali záver o tom, že by daná vec bola skutkovo alebo právne náročná.

Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa, ústavný súd k tomu uvádza, že hlavné pojednávanie bolo vo výraznom rozsahu vykonané so súhlasom sťažovateľa v jeho neprítomnosti, avšak v prítomnosti jeho obhajcu, ktorý štyrikrát ospravedlnil svoju neúčast' na ňom z rôznych dôvodov, medzi ktoré patrila práceneschopnosť, kolízia s inými pojednávaniami či čerpanie dovolenky. Podľa názoru ústavného súdu tieto zistenia nemali zásadný vplyv na plynulosť postupu okresného súdu v trestnom konaní trvajúcim sedem rokov.

Ústavný súd sa v neposlednom rade zaoberal aj samotným postupom okresného súdu. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za prvoradé poukázať na to, že predmetné konanie vedené na okresnom súde trvá už sedem rokov (obžaloba bola podaná vo februári 2007). Už len toto zistenie signalizuje, že postup okresného súdu v predmetnej trestnej veci nekorešponduje s obsahom základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov či jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Do tohto obdobia podľa názoru ústavného súdu nemožno zahrnúť obdobie v trvaní osem a pol mesiaca, počas ktorého sa spis z dôvodu podania opravných prostriedkov vo veci samej nachádzal na krajskom súde (od 18. marca 2008 do mája 2008, od 27. januára 2011 do 14. februára 2011, od 11. marca 2011 do 19. mája 2011 a od 14. júna 2012 do 5. októbra 2012). O nesústredenej a neefektívnej činnosti okresného súdu svedčí aj skutočnosť, že rozsudok okresného súdu bol v rámci odvolacieho konania trikrát zrušený krajským súdom, a to z dôvodu nesprávne vyhodnotenej dôkaznej situácie a pre procesné pochybenia.

Aj keď okresný súd vo veci konal, vykonal dokazovanie na početných pojednávaniach, pričom jedenkrát sťažovateľa oslobodil spod obžaloby a v dvoch prípadoch ho uznal vinným zo spáchania trestného činu, ústavný súd nepovažoval za podstatné množstvo hlavných pojednávaní a úkonov, ktoré okresný súd v trestnom konaní vykonal, ale v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (II. ÚS 71/01, I. ÚS 298/08, III. ÚS 90/2010) bolo preňho podstatné, či okresný súd konal efektívne a či svojím postupom vytváral podmienky na odstránenie stavu právnej neistoty sťažovateľa. Podľa názoru ústavného súdu okresný súd svojím neefektívnym postupom neprispieval a neprispel ku včasnému rozhodnutiu vo veci samej, ktorým by došlo k právoplatnému skončeniu konania, a tým aj k odstráneniu stavu právnej neistoty.

Ústavný súd konštatuje, že v danom prípade nemohol prihliadnuť na skutočnosť, že v priebehu konania došlo k zmene prísediaceho a zákonného sudcu, čo malo za následok opakovanie dokazovania. Ústavný súd nemohol vziať do úvahy ani rozsiahlosť agendy zákonného sudcu, na ktorú sa tento odvolal. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že takéto okolnosti v zásade nezohľadňuje pri posudzovaní konaní vedených všeobecnými súdmi v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo dotknutej osoby na súdne konanie bez zbytočných prieťahov (obdobne napr. III. ÚS 140/07, III. ÚS 77/09).

Okrem uvedeného hodnotenia veci podľa troch základných kritérií ústavný súd prihliadol aj na predmet konania (povahu veci) a jeho význam pre sťažovateľa.

Pokiaľ ide o význam veci pre sťažovateľa, vo všeobecnosti platí, že doba trestného konania sa posudzuje prísnejšie než doba konania v občianskoprávných veciach, a to vzhľadom na dôsledky trestného konania pre obvineného [obmedzenie práv a slobôd, vplyv na povest', postavenie v zamestnaní a pod. (napr. rozsudok ESLP vo veci Bagetta v. Taliansko z 25. júna 1987)].

Ústavný súd poukazuje na to, že doba trestného konania po podaní obžaloby je neprimerane dlhá. Výsledok trestného konania má zásadný význam pre sťažovateľa, ktorý sa ani po uplynutí siedmich rokov nedočkal právoplatného rozhodnutia vo veci. V rámci

trestného konania je osoba obvinená (obžalovaná) z trestného činu vzhľadom na trestnoprávne následky svojho protiprávneho konania povinná podriadiť sa trestnému procesu, ale na strane druhej má právo na to, aby jej záležitosť bola čo najskôr objasnená a prerokovaná. Podľa názoru ústavného súdu je potrebné, aby všeobecný súd rozhodujúci o otázke viny a trestu dotknutej osoby venoval predmetu konania náležitú pozornosť a aby ju čo najskôr prerokoval a o nej rozhodol, pretože od výsledku trestného konania závisí charakter spoločenských vzťahov, v ktorých sa taká osoba po jeho ukončení ocitne (obdobne III. ÚS 74/2012).

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 T 14/2007 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Pretože ústavný súd zistil namietané porušenie označených práv s'ťažovateľa postupom okresného súdu v predmetnom konaní, v súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde mu prikázal, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov, a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ až do právoplatného skončenia veci nachádza (bod 2 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie s'ťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa s'ťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

S'ťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 10 000 € z dôvodu, že dlhotrvajúce trestné konanie bez právoplatného rozhodnutia vo veci

negatívnym spôsobom ovplyvňuje jeho zdravotný stav, životné situácie a spoločenské uplatnenie.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 127/07).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy aj priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na zistený stav konania okresného súdu, podiel sťažovateľa na jeho priebehu a význam trestného konania pre sťažovateľa ústavný súd dospel k záveru priznať sťažovateľovi finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (bod 3 výroku nálezu) a zvyšnej časti uplatneného primeraného finančného zadost'učinenia nevyhovel aj z dôvodu účasti sťažovateľa, resp. jeho zástupcu, ktorý sa niekoľkokrát ospravedlnil z pojednávania.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré jeho právny zástupca vyčíslil v sume 284,08 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia v sume 275,94 € za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2013 po 130,16 € (príprava a prevzatie vecí a písomné vyhotovenie sťažnosti) vrátane dvoch režijných paušálov po 7,81 €. Keďže takto vyčíslená suma sa nezhoduje so sumou vypočítanou právnym zástupcom sťažovateľa, zvyšnej časti uplatnených trov konania ústavný súd nevyhovel. Ústavný súd teda rozhodol o priznaní úhrady trov konania sťažovateľovi v sume 275,94 €,

ktorú je okresný súd povinný zaplatiť na účet jeho právneho zástupcu (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. marca 2014